

فروش را فال را پنهان کنید تا نبینند!

سلاح های فرانسوی برای دیکتاتوری نمونه

سباستین فونتِنِل Sébastien Fontenelle

روزنامه نگار، نویسنده ی (همراه با Aymeric
Elluin) کتاب:

Ventes d'armes, une honte française, Le
Passager clandestin, Paris, 2021

برگردان بهروز عارفی

اصول خیرخواهانه ای که فشارهای دوستانه برانگیخته اند، در گذشته فروشِ سودآورِ اسلحه فرانسوی را دچار اختلال کرده است. در سال 2014، فرانسه برای مجازات روسیه به خاطر تحریکاتش در مناقشه اوکراین از تحویل دو ناو هلیکوپتر بر به مسکو خودداری کرد.

اما، دغدغه‌ها سَمَت گیری‌های متغیری دارند، همان گونه که شتاب زدگی فرانسه برای مسلح کردن مارشال السیسی مصر نشان می‌دهد.

از نیم قرن پیش، فرانسه هنگامی که دیگر درس آداب دانی دموکراتیک به دولت‌های دیگر نمی‌دهد، به برخی از کشورهای بسیار سنگدل و سرکوبگر جهان، اسلحه می‌فروشد. در سال‌های دهه 1970، فرانسه با آفریقای جنوبی نژادپرست، آرژانتین ژنرال‌ها، اسپانیای ژنرال فرانکو و یونان سرهنگ‌ها تجارت اسلحه می‌کرد (البته این فهرست کامل نیست!). پنجاه سال بعد، عربستان سعودی و مصر مارشال السیسی مورد توجه فرانسه هستند.

با این وجود، صداقت حکم می‌کند بپذیریم که اخیراً زیر فشارهای دوستان خوش فکر، فرانسه تسلیم درستکاری ناگهانی شد. و ناگهان به نام اصول تحسین آمیز بازیافته، از یک معامله سودآور چشم پوشی کرد. این کار زمانی رخ داد که فرانسه در آخرین لحظه‌ها از تحویل دو ناو جنگی به مسکو خودداری کرد. اما، این نماد ویژه‌ی پاکدامنی، سرآغازی بر افزایش بی‌شرمی اوست.

در سال 2011 در پایان دوره ریاست جمهوری نیکولا سارکوزی، روسیه‌ی ولادیمیر پوتین دو ناو عملیاتی و فرماندهی فرانسوی با نام‌های سباستوپول و ولادی وُستوک برای نیروی دریائی آن کشور خرید. ارزش این معامله، 2/1 میلیارد یورو بود. این ناوهلیکوپتربراز سری میسترال در کارخانه کشتی‌سازی سَن نازر ساخته می‌شود و قرار بود در سال 2014 و 2015 تحویل روسیه گردد.

این قرارداد بسیار به موقع برای فرانسه امضا شد، چرا که صنایع تسلیحاتی این کشور با نومییدی چندی مواجه بود. همان گونه که دو سناتور در همان زمان در ابراز نظری درباره تجهیزات ارتش فرانسه بیان کردند، برنامه جنگنده رافال ساخت هواپیماسازی داسو مایه نگرانی شده بود - زیرا بسیار گران تمام می‌شد. «با توجه به ارزش آن در سال 2011»، تا همان وقت، 43 و نیم میلیارد برای دولت - و در نتیجه برای مالیات دهندگان تمام شده بود. درحالی که مردم از این هزینه‌ها اطلاعی نداشتند. (1)

قرار بود این سرمایه‌گذاری سنگین با صدور این هواپیما جبران شود، جنگنده‌ای که به صورتی استثنائی کارآمد تلقی می‌شد. اما، هیچ خریدار خارجی پیدا نشد به این دلیل که آن را بسیار گران ارزیابی می‌کردند. به همین دلیل، ارتش فرانسه مجبور شد که

بسیار زود 17 فروند از این هواپیما را خریداری کند. ابتدا قرار بود که «رافال»ها بین سال 2015 و 2020 تحویل داده شوند. هزینه اضافی برای صندوق دولت معادل 1/1 میلیارد یورو شد.

در چنین شرایطی، فروش سباستوپول و ولادی وستوک فرصتی طلایی بود. اما در مارس 2014، سه سال پس از امضای قرارداد و در حالی که تحویل اولین ناو نزدیک بود، مسکو که حقانیت حکومت جدید اوکراین را که در پی شورش زمستان 2013 تشکیل شده بود، نمی پذیرفت، شبه جزیره کریمه را به روسیه ضمیمه کرد.

چرب زبانی لو دریان

آن گاه، چند کشور از فرانسه می خواهند که تحویل ناوهای را که روسیه خریده و پولش را داده، معلق کند. نخست وزیر بریتانیا معتقد است که تحویل این ناوها «باورنکردنی» است و دفتر باراک اوباما اطلاع می دهد که واشینگتن با این تحویل «مخالف» است.

لوران فابیوس، وزیر امور خارجه ی سوسیالیستِ فرانسوا هولاند، شاید در اثر قدرتِ اراده ی این دو متحد مهم قانع شده و اعلام کرد «اگر پوتین به کار کنونی اش [در اوکراین] ادامه دهد»، حکومت فرانسه در واقع «لغو این فروش را بررسی خواهد کرد». اما مشکلی وجود دارد: اگر پاریس تحویل دو ناو هلیکوپتر بر را لغو کند، باید پول روسیه را پس دهد. این کشور آشکارا اعلام کرد که کوتاه نخواهد آمد.

به این دلیل، ژان ایو لو دریان، وزیر دفاع، دنبال فرصت می گردد: او توضیح داد که «همکار او در وزارت خارجه حق داشت از این تهدید استفاده کند» ولی هنوز هیچ تصمیمی گرفته نشده است. او به طور جدی تأیید می کند که به هر حال، دو میسترال ناوهای هستند «که مسلح نیستند» و در نتیجه واقعا پس از رسیدن به روسیه «کشتی نظامی خواهند شد»، یعنی هنگامی که مسکو آن ها را برای جنگ مجهز کند. لذا می بایست سوء نیت کامل آمریکائی ها و بریتانیائی ها را استنباط کرد و در نظر گرفت که با اینکه یک ناوهلیکوپتر بر هنوز به توپ ها و موشک اندازهها مجهز نشده، می توان آن را مانند یک ناو جنگی به حساب آورد...

هولاند، رئیس جمهور فرانسه که در دوران کارزار انتخاباتی اش در سال 2012 قول داده بود که در صورت انتخاب، تلاش خواهد کرد که فروش اسلحه فرانسه «با دقت بسیار انجام شود و بدون وقفه با

واقعیت های استراتژیکی، سیاسی، مالی و حتی اخلاقی طرف های معامله تطبیق یابد»، خود را قاطع تر نشان می دهد. او در ژوئیه 2014 اعلام می کند که لغو نخستین ناو از دو کشتی که باید تحویل روسیه شود، اصلاً مطرح نیست. او توضیح می دهد زیرا که «معامله در سال 2011 انجام شده و ساخت ناو تقریباً تمام شده و باید در ماه اکتبر تحویل داده شود». او یادآوری می کند که وانگهی «روس ها پول این ناو هلیکوپتربر را پرداخته اند». به طوری که فرانسه در صورت تحویل ندادن ناو «می بایست یک و یکدهم میلیارد یورو به آن ها بازپس دهد». با این وجود، رئیس دولت فرانسه در مورد ناو دوم، قاطعیت کمتری نشان می دهد: او می گوید «تحویل آن ناو به رفتار روسیه بستگی خواهد داشت».

دو ماه بعد، لحن کاملاً تغییر یافت. پاریس زیر فشار شدید متحدانش سرانجام در آستانه ی نشست سران ناتو (سازمان پیمان اتلانتیک شمالی) متعهد شد که تحویل ناوهای سباستوپول و ولادی وستوک را به حال تعلیق درآورد - که در سال 2015 به طور قطع لغو شد. کاخ الیزه اعلام کرد که «شورای دفاع اوضاع اوکراین را بررسی کرد» و به این نتیجه رسید که «وخیم» است. اگر دقیق تر بخواهید «عملیات اخیر روسیه در شرق اوکراین اساس امنیت اروپا را نقض می کند». به موجب این اوضاع «رئیس جمهوری ملاحظه می کند که به رغم چشم انداز یک آتش بسی که باید تایید شده و به اجرا در آید، شرایط برای این که فرانسه تحویل نخستین ناو عملیاتی و فرماندهی را اجازه دهد، در لحظه کنونی فراهم نشده است.

پس، اخلاق زیرتحریک فشارهای دوستانه ی آمریکا، از خطر جسته است. زیرا فرانسه پس از تعللی چند استدلالی را پذیرفته که به موجب آن فروش ناوهای جنگی به کشوری که قاعده های حقوق بین المللی را زیرپا می گذارد، ناشایست است.

سرانجام، در اواخر همان سال 2014، پیمان تجارت اسلحه که سال قبل به تصویب سازمان ملل متحد رسید و فرانسه نیز امضا کرد، به اجرا در آمد - زیر کف زدن های فابیوس که براین باور است که این ابزار جدید امکان می دهد «از نقض حقوق انسانی بین المللی و حقوق بشر جلوگیری کرد». در واقع، این مصوبه کشورهای امضاکننده را از فروش سلاح به خریدارانی ممنوع می کند که امکان دارد از آن ها در مواردی استفاده کنند که با این قانون ها مغایرت دارد.

پایان خوش داستان؟ نه واقعاً. اما برای درک بهتر باید کمی به

عقب تر رفت. هنگامی که هولاند در سال 2012 به ریاست جمهوری فرانسه انتخاب شد، مصر که یک مشتری قدیمی فرعی بود، در ردیف بیست و سوم فهرست خریداران اسلحه فرانسه قرار داشت. این رده بندی خیلی زود تغییر یافت. 3 ژوئیه 2013، نظامیان به رهبری ژنرال - و مارشال آینده- السیسی، محمد مرسى رئیس جمهوری مصر را که یک سال پیش انتخاب شده بود، از قدرت برکنار کردند. سپس السیسی جای او را گرفت. این ضرب شست فوق العاده خونین بود: 14 اوت 2013، در اثر سرکوب یک تظاهرات هواداران مرسى در میدان رابعه العدویه در قاهره - پیرو گزارش عفو بین المللی که بعدها نشان داد که در آن روز اسلحه های فرانسوی نیز به کار رفته - نزدیک به هزار تن کشته و چندین هزار نفر زخمی شدند. با درجه بالایی از درنده خوئی روبرو هستیم که در آغاز قرن جدید به ندرت رخ داده است.

در طول هفته های آتی، هزاران مخالف دستگیر، زندانی و شکنجه شدند. عفو بین الملل توضیح داد که مصر به «یک زندان روباز» تبدیل شده است. این موضوع حتی پدرخواندگان وفادار مصر را به خشم آورد. ایالات متحده که هر سال بیش از یک میلیارد دلار کمک نظامی به مصر می کند، تصمیم گرفت تحویل اسلحه های سنگین به مصر را معلق کند. شورای امور خارجه اتحادیه اروپا نیز به نوبه خود «پروانه ی صادرات هر تجهیزاتی را که بتوان در سرکوب داخلی مورد استفاده قرار داد» به تعلیق در آورد و اعلام کرد که موضوع کمک های امنیتی به این کشور را مورد بررسی مجدد قرار خواهد داد.

با این همه، رژیم جدید مصر، در تنگنای تنهایی شدید می تواند روی پشتیبانی فروشنده ای با وسواس کمتر حساب کند: فرانسه ی آقای هولاند از همان ماه ژوئن 2014 یعنی بلافاصله پس از انتخاب السیسی چهار فروند کشتی گشتی «کوُروت گوُویند» 2400 تُننی و مجهز به سیستم نبرد را با نزدیک یک میلیارد یوروبه مصر فروخت. روزنامه فیگارو متعلق به گروه داسو [سازنده جنگنده و سلاح های مدرن] برای این «موفقیت جدید» ابراز احساسات کرد، و در همان زمان روزنامه اقتصادی تریبون «برای این کار عالی» هورا کشید. تازه، بهتر از این هم در راه بود...

زیرا در اوت 2015، هنگامی که السیسی - با دبدبه و کبکبه - «کانال جدید سوئز» را افتتاح می کرد، با دو مهمان برجسته اش، هولاند و لو دریان از توجه خود به دو ناو سباستوپول و ولادی وستوک صحبت می کند - منظور همان دو هلیکوپتربری است که تحویل

شان به روسیه لغو شد و بازپرداخت پولش بسیار پرهزینه است.

نشان صلیب بزرگ لژیون دونور

حرف هنوز از دهن بیرون نیامده، اجرا شد: 17 سپتامبر 2015، مجلس ملی فرانسه با تصویب یک طرح قانونی پذیرفت که در اجرای توافق فرانسه-روسیه در مقابل لغو فروش دو ناو به روسیه، فرانسه 8/949 میلیون یورو به آن کشور بپردازد. و پنج روز بعد، در 22 سپتامبر، مصر تأیید کرد که این دو ناو را به ارزش 950 میلیون یورو می‌خرد و در سال 2016 آن‌ها را تحویل خواهد گرفت. حکومت فرانسه شادمانی کرد و صداهای - بسیار - نادری برای نكوهش این ترفند فوق العاده وقیح بلند شد. چون این اعتراض به فروش دو ناوی به مارشال السیسی بود که تحویل شان به روسیه با توجیه رسمی عذاب وجدان اخلاقی لغو شده بود، لو دریان به پاسخی قناعت کرد که از خلاقیت کمیابی برخوردار بود: «توسعه و دموکراسی، پس از امنیت می‌آید. ابتدا باید امنیت داشت تا اطمینان یافت که سپس، می‌توان کشور را در یک استراتژی مثبت به راه انداخت.»

با چنین فلسفه بافی‌یی، مصر در دوران ریاست هولاند به نخستین مشتری اسلحه فرانسه در جهان تبدیل شد. و از زمان انتخاب امانوئل ماکرون که وزارت امور خارجه و بازرگانی خارجی را به لو دریان مَحْوَل کرده، همچنان رتبه نخست را حفظ کرده است. او مرتباً مراقب است که السیسی، این مشتری نمونه دچار خشم نشود. برای مثال، در ماه دسامبر 2020، در جریان مراسم بی‌سر و صدایی، بالاترین نشان لژیون دونور را به او اعطا کرد. و چند ماه بعد، ماکرون تسهیلات دلپذیری برای پرداخت پول اسلحه‌ها در اختیار السیسی گذاشت.

در واقع، در ماه مه گذشته، مصر که در آن به گزارش عفو بین الملل، «هزاران نفر از جمله مدافعان حقوق انسانی، روزنامه نگاران، مسئولان سیاسی، وکلای دادگستری» در شرایط هولناکی در زندان به سر می‌برند (2)، اعلام کرد که به بهای 75/3 میلیارد یورو سی فروند جدید جنگنده رافال - بدون محاسبه تسلیحات آن- می‌خرد. حکومت فرانسه فوراً این نشانه‌ی جدید «اعتماد» یک مشتری مطمئن که ما را هرگز دچار دردسر نکرده است» را مورد ستایش قرار داد. و روزنامه فیگارو از این «موفقیت جدید بازرگانی بین المللی» ستایش کرد.

در این هیجان شادمانه، جزئیات با اهمیتی تقریباً از نظرها پنهان ماند: همان گونه که سایت پژوهشی «دیسکلوز» برملا کرد، مدیر کل خزانه داری در وزارت اقتصاد و مالی و راه اندازی پذیرفت تا 80% میزان بدهی بانکی قاهره را جهت تأمین هزینه هواپیماها تضمین کند. اگر مصر که بدهی سنگینی دارد نتواند وام را پس دهد، در آن صورت، فرانسه - و در نتیجه مالیات دهنده فرانسوی که در جریان این اسرار نبود- مجبور به بازپرداخت این قرض سه میلیارد یورویی خواهد شد. حتی نکته ی مهم تر این است که سایت Disclose فرانسه را متهم کرده که در عملیات ضد تروریستی مخفی در صحرای میان مصر و لیبی شرکت کرده است. در این عملیات صدها غیرنظامی مستبدانه کشته شده اند (3). سایت پژوهشی اعلام کرد که «فرانسوا هولاند و امانوئل ماکرون مرتباً در جریان این جنایت های دولتی قرار داشتند» و برای اثبات این ادعا، بر صدها سند «محرمانه -دفاعی» تکیه می کند که یک «هشداردهنده» برملا کرده است.

قرارداد رافال از 15 نوامبر گذشته پس از این که مصر اولین قسط را پرداخت، وارد مرحله اجرایی شد. با دو روز اختلاف، ماکرون می توانست همراه با مهمانان فوروم صلح در پاریس، آن را جشن بگیرد. دو روز پیش از آن، ماکرون در این فوروم اعلام کرد: «نبرد برای حقوق بشر جهان شمول است».

پا نوشت:

1 - <https://www.monde-diplomatique.fr/2021/03/THIEBAUD/62840>

2 - <https://ir.mondediplo.com/2018/03/article2937.html>

3 - « Les mémo de la terreur », Disclose, [https ;//egypt-papers.disclose.ngo](https://egypt-papers.disclose.ngo)